

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/18698> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Damen, Jeroen J.C.M.

Title: Het Woord is aan het beeld : vijf Nederlandse beelden na 1960

Issue Date: 2012-04-19

Bijlage bij *Het woord is aan het beeld*

[1]

STELLINGEN

1. Een beeld is een aanwezig lichaam.

De beschouwing van beeldhouwkunst onderscheidt zich van de beschouwing van alle andere kunsten door de aanwezigheid van het beeldhouwwerk als ding. Beeldhouwkunst is niet-verhalend. Het beeld is zelf onderwerp van de beschouwing.

2. Het beeld bevat alle informatie, die de beschouwer nodig heeft om een transsubjectieve interpretatie te realiseren.

3. Beelden waarnemen is betekenis zoeken.

Het beeld maakt zichtbaar en voelbaar wat niet zegbaar is. Het gevoel dat opgewekt wordt bij de toeschouwer opent de bewuste waarneming. De waarneming bestaat uit letterlijk en volledig benoemen wat de beschouwer aanschouwt met als doel te ontrafelen en te onderscheiden wat zich in het beeld en in de toeschouwer voltrekt. Het voorwoordelijk gewaarworden ondersteunt de interpretatie.

4. Taalvaardigheid is doorslaggevend.

Het kunstvoorwerp bezit kwaliteit wanneer het bij de toeschouwer diens gevoel aanspreekt, diens waarneming uitdaagt, de formulering van inhoud en betekenis in nieuwe banen leidt en tot nieuwe concepten brengt. De woorden die de beschouwer gebruikt om te benoemen wat hij ziet, leiden tot een nieuwe keten van mogelijke verbanden. Dit maakt het kunstwerk afhankelijk van de bereidheid van de beschouwer om zich open te stellen en zijn concepten aan te vullen. Gevoelsmatige benadering en intellectuele inspanning zijn onlosmakelijk met de waardering van het kunstwerk verbonden.

5. De beschouwer neemt kunstgericht waar.

De wijze van waarnemen moet op de eerste plaats het verschil duidelijk maken tussen alledaagse en kunstgerichte waarneming. Dit gebeurt door het voorwerp op verschillende manieren te benaderen: visueel, tactiel, emotioneel en conceptueel. De taal zelf stoort zich niet aan het onderscheid tussen alledaagse en kunstgerichte waarneming: zij streeft ernaar dit onderscheid op te heffen. Tijdens het onderzoek neemt het verschil tussen alledaagse en kunstgerichte waarneming af.

6. Betekenis wordt gemaakt door de toeschouwer.

De betekenis die wordt toegeschreven aan een zelfstandig beeldhouwwerk hangt af van verschillende factoren: de motivatie van de beschouwer, de methode van het beschouwen en de kwaliteit van het kunstvoorwerp.

- [2] 7. Context hindert zuivere waarneming.
Alleen die kennis is behulpzaam die bestaat uit het beeldenkader dat de toeschouwer rijk is. Alle overige trivia zijn overbodig. Informatie die wordt geput uit (de reconstructie van) de context en die niet in het voorwerp zelf aanwezig is, hindert de zuivere waarneming. De aansporing bij elke beschouwing luidt: blijf bij het beeld!
8. Kunstgeschiedenis staat niet op zichzelf.
Alle kunst gaat over kunst en over het menselijke bestaan. Kunst overschrijdt de grenzen van vakgebieden als kunstgeschiedenis, antropologie, sociologie en filosofie. De interpretatie put uit alle mogelijke bronnen. Het is belangrijk dat de kunsthistoricus duidelijk maakt waar de raadpleging van andere vakgebieden de interpretatie aanvult.
9. Kunst beschouwen is kijken naar jezelf.
De betekenis van het kunstvoorwerp is altijd individueel gericht, zowel voor de toeschouwer als voor de maker. Het kunstwerk brengt het besef van emoties, ideeën en concepten die al in de toeschouwer en maker aanwezig zijn tot leven. De stemming van de onderzoeker beïnvloedt de waarneming.
10. Het is een gebrek aan beschaving dat zoveel sculptuur in de openbare ruimte niet wordt begeleid door een goed zichtbare QR-code of aanduiding van beeldhouwer, titel, jaartal en aanleiding.